



«БЕКІТЕМІН»

«АСОН» КБ Басқарма төрайымы
Б.Т. Қаупбаева

Бағдарламаның атауы: «Пациент – серіктес» жобасы аясында «Семей полигонындағы ядролық сынақтардың салдарынан радиациялық әсерге ұшыраған пациенттердің өзін-өзі бақылау, аурулардың алдын алу және оларды ерте анықтау мәселелері бойынша хабардарлығы мен қатысуын арттыру

Жалпы ережелер

Осы бағдарлама Семей ядролық полигонындағы ядролық сынақтардың салдарынан радиациялық әсерге ұшыраған пациенттердің өз денсаулығын сақтау мен нығайтуға, аурулардың алдын алуға және оларды ерте анықтауға хабардарлық деңгейін, жауапкершілігін және белсенді қатысуын арттыру мақсатында әзірленді. Бағдарлама пациентке бағдарланған және серіктестік тәсіл ("patient as Partner") қағидаттарын қолдана отырып іске асырылады және тұрақты білім беру вебинарларының, интерактивті онлайн-ақпараттандырудың және цифрлық арналар арқылы пациенттермен тұрақты байланысты көздейді.

1. Бағдарламаның өзектілігі (Rationale / Background)

Семей ядролық полигонының әсеріне ұшыраған аумақтар радиациялық әсердің ұзақ мерзімді медициналық-әлеуметтік салдары бар, клиникалық бақылауды ғана емес, сонымен қатар медициналық сауаттылықты және пациенттердің тартылуын арттыру жөніндегі тұрақты бағдарламаларды қажет ететін өңірлерге жатады. Халықаралық тәжірибе көрсеткендей, тарихи экологиялық әсерге ұшыраған халықтың осал топтары үшін көмек алудың пассивті моделінен пациенттердің денсаулығын басқаруға белсенді қатысу моделіне көшу маңызды болып табылады.

Медициналық қызметтердің болуына қарамастан, келесі бағыттар бойынша қажеттілік сақталуда:

- халықтың хабардарлығын арттыру;
- денсаулық сақтау жүйесіне деген сенімді нығайту;
- аурулардың алдын алу және ерте анықтау мәдениетін дамыту;
- зардап шеккен қауымдастықтарды психоәлеуметтік қолдау

Бағдарлама келесі негізгі қағидаттарға сәйкес жүзеге асырылады:

- **WHO people-centred care**

- Patient Safety Frameworks
- Community empowerment approaches
- ТДМ 3 (Good Health and Well-Being)
- ТДМ 10 (Reduced Inequalities)

2. Бағдарламаның мақсаты

Медициналық сауаттылықты, өзін-өзі бақылауды және денсаулық сақтау жүйесімен серіктестікті дамыту арқылы радиациялық әсерге ұшыраған халықтың денсаулығы мен әл-ауқатын нығайтуға жәрдемдесу, аурулардың алдын алуға, ерте анықтауға және денсаулыққа төнетін ұзақ мерзімді қауіптердің төмендеуіне мүмкіндік береді. Бағдарлама тұрақты мінез-құлық өзгерістерін қалыптастыруға және пациенттің денсаулық сақтау жүйесінің белсенді қатысушысы ретіндегі рөлін арттыруға бағытталған.

3. Бағдарламаның міндеттері

- * пациенттердің медициналық және радиациялық сауаттылығын арттыру;
- * өзін-өзі бақылау және медициналық көмекке уақытылы жүгіну дағдыларын қалыптастыру;
- * стигматизациясыз және қорқытусыз радиациялық әсердің ықтимал медициналық-биологиялық салдары туралы хабардар ету;
- * пациенттер мен медицина қызметкерлері арасындағы сенім мен серіктестікті нығайту;
- * алдын алу және тұрақты скрининг мәдениетін дамыту;
- * тұрақты байланыс және пациенттерді қолдау үшін сандық арналарды пайдалану.

4. Мақсатты топ

- Семей ядролық полигонының салдарынан радиациялық әсерге ұшыраған адамдар;
- олардың отбасы мүшелері (қалауы бойынша);
- пациенттер қауымдастығы мен қоғамдық бірлестіктердің өкілдері.

5. Іске асыру мерзімі мен түрі

Іске асыру мерзімі: 12 ай

Іске асыру түрі:

- айына кемінде 1 онлайн вебинар (60-90 минут);
- мессенджерлер мен әлеуметтік желілер арқылы тұрақты онлайн ақпараттандыру;
- интерактивті кері байланыс нысандары (сұрақтар—жауаптар, сауалнамалар, тексеру парақтары).

6. 12 айлық білім беру циклінің құрылымы (вебинарлар)

№	Вебинар тақырыбы	Орындау мерзімі	Аяқтау нысаны	Жауапты	Ескерту
1	Бағдарламаға кіріспе. Пациент денсаулық сақтау жүйесінің серіктесі ретінде * бағдарламаның мақсаттары мен құрылымы; * пациенттің денсаулықты сақтаудағы рөлі; * серіктестік қарым-қатынас қағидалары	1 ай	қатысушылар тізімі, вебинар жазбасы, сауалнама	«АСQH» ҚБ «ДОМ» ҚБ	
2	Радикациялық әсер және денсаулық: маңызды мәлімет • Қате түсініктерді жоққа шығару • негізгі ұғымдар (қарапайым тілде); • мүмкін болатын ұзақ мерзімді әсерлер;	2 ай	қатысушылар тізімі, вебинар жазбасы, сауалнама	«АСQH» ҚБ «ДОМ» ҚБ	
3	Өзін-өзі бақылау және денсаулық жағдайын бақылау * қандай белгілерді елемеуге болмайды; * жеке денсаулық күнделігін жүргізу; * дәрігерге баруға дайындық.	3 ай	қатысушылар тізімі, вебинар жазбасы, сауалнама	«АСQH» ҚБ «ДОМ» ҚБ	
4	Созылмалы аурулардың алдын алу * жүрек-қан тамырлары аурулары; * онкологиялық сақтық; * эндокриндік жүйенің аурулары.	4 ай	қатысушылар тізімі, вебинар жазбасы, сауалнама	«АСQH» ҚБ «ДОМ» ҚБ	
5	Ауруларды ерте анықтау және скринингтер • неліктен тұрақты тексерулер қажет; * қандай қарап-тексерулер ұсынылады; * жиілігі және бағыттау.	5 ай	қатысушылар тізімі, вебинар жазбасы, сауалнама	«АСQH» ҚБ «ДОМ» ҚБ	
6	Психосоциалды денсаулық және стрессті басқару * созылмалы стресстің денсаулыққа әсері; * өзін-өзі қолдау және ресурстар; * көмекке қашан жүгіну қажет	6 ай	қатысушылар тізімі, вебинар жазбасы, сауалнама	«АСQH» ҚБ «ДОМ» ҚБ	

7	Өмір салты денсаулықты қорғау факторы ретінде * тамақтану, физикалық белсенділік, ұйқы; * жаман әдеттерден бас тарту; * жеке ұсынымдар.	7 ай	қатысушылар тізімі, вебинар жазбасы, сауалнама	«АСҚН» ҚБ «ДОМ» ҚБ	
8	Медициналық ұйыммен өзара іс-қимыл * пациенттің құқықтары; * дәрігерге қалай сұрақ қою қажет; * шешім қабылдауға қатысу	8 ай	қатысушылар тізімі, вебинар жазбасы, сауалнама	«АСҚН» ҚБ «ДОМ» ҚБ	
9	Дәрілік қауіпсіздік және өзін-өзі бақылау терапиясы * дәрі-дәрмектерді дұрыс қабылдау; * препараттардың өзара әрекеттесуі; * пациенттің емдеу қауіпсіздігіндегі рөлі.	9 ай	қатысушылар тізімі, вебинар жазбасы, сауалнама	«АСҚН» ҚБ «ДОМ» ҚБ	
10	Денсаулықты бақылауға арналған сандық құралдар * электрондық медициналық карталар; * телемедицина; * сенімді ақпарат көздері	10 ай	қатысушылар тізімі, вебинар жазбасы, сауалнама	«АСҚН» ҚБ «ДОМ» ҚБ	
11	Отбасы мен қоғамдастықты қолдау * денсаулықты сақтаудағы жақын жандардың рөлі; * өзара көмек және пациенттер қауымдастығы; * әлеуметтік оқшауланудың төмендеуі.	11 ай	қатысушылар тізімі, вебинар жазбасы, сауалнама	«АСҚН» ҚБ «ДОМ» ҚБ	
12	Бағдарламаның қорытындысы және нәтижелердің тұрақтылығы * білімді бекіту; * сұрақтарға жауаптар; * алдағы қадамдар мен ресурстар.	12 ай	қатысушылар тізімі, вебинар жазбасы, сауалнама	«АСҚН» ҚБ «ДОМ» ҚБ	

7. Онлайн ақпараттандыру және байланыс (вебинарлар арасында)

- ақпараттық хабарламалар (аптасына 2-3 рет);
- қысқа жадынамалар мен чек парақтары;

- бейнелер мен инфографика;
- жиі қойылатын сұрақтарға жауаптар;
- пациенттердің түсінігі мен қажеттіліктерін бағалауға арналған сауалнамалар.

8. Күтілетін нәтижелер

- пациенттердің хабардар болу деңгейін арттыру;
- профилактикалық тексерулер мен скринингтерге бейімділіктің артуы;
- Радиациялық әсерге қатысты алаңдаушылықты және қате түсініктерді төмендету;
- пациенттер мен денсаулық сақтау жүйесі арасындағы серіктестікті нығайту;
- тұрақты пациенттер қауымдастығын қалыптастыру.

9. Өлшенетін көрсеткіштер (KPI)

- ≥ жылына 12 вебинар;
- ≥ 70-80% тұрақты қатысушылар;
- ≥ 60% қатысушылар білімінің артқанын көрсетеді (сауалнама);
- ≥ 50% қатысушылар профилактикалық тексеруден өткенін растайды;
- бағдарламаға қанағаттанудың жоғары деңгейі (≥ 85%).